

FIRIPI

Firipi máqusanaasa Pauroofa ákara rúmannimaqóofa.

¹ Qinée Pauroosa Timootisandiri ásauku mundírana Yísuna rumbára ainainira fasiqaqara máridaqa maa-akarána rúmannimaqeeqa. Ínnee Firipi máqusai mária Ánutuna áiku ásauku mária fasiqa anaaseesa ínnee faqa ínnee ufa suqímariana rakísiraua faqa ínni niqóónausa ínni dadaaqí maríasa faqa, ínnee aiqámausa ínneeqa íri-rana ásauku mundírana Yísunasaa rusímariasa, ínni ákara rúmannimaqaidaqa. ² Maasá qíkoofa Ánutufa faqa miná ásauku mundírafa maasá karaambáiqqa Yísufa faqa nári áfaarirana faqa nári naunduráki asooárana faqa nímiani.

Pauroofa Firipi máqannaasara innaaru qu úfafa.

³⁻⁴ Qinée ínni Firipi máqannaasara dáaqoo írifaqa Ánutufinnai dúfi dúfi qímasee asasammásee ínniara innaaru qídaqa. ⁵ Óoqai indaarú ínni maqúsai aniréeqa Yísuna ámiqira fasaasa ufa qímannimiafanaqa ámiqimandee dadaaqammámaree áni marúfaqa nín-dafaafan-nanara ínniara dáaqoo iriséeqa Ánutunara asasammá-maqaidaqa.

⁶ Qinée maa-ainainnára ámiqimasee íridaqa Ánutufa ínniki ámiqira saika uqéeroofa káqi ínniki mi-saikána kai uqéeranoo fífi ínoo taikára aukwana ásauku mundírafa Yísufa qúminna faasaanna miqóo kai taikáanno. ⁷ Ánutufa narí saiká Yísunara qímannimira saiká adífaaa ímari saikána qímufaqa ínnee aiqáma minakí márida dadaaqí

marúsa máriafanoo, minára inniara asasírafa andeeqárafafa kai máridanoo. Óoqai sía qinée karabúsaki máriafanna kamu qóo qinée Yísuna áufakiana faiqí ánaasee káqi nídaqa qímannimiseeqa naunduráki mapukú nísasee máriqiafana, akaqáusa minásaa ootúpeeqa áaqaranaki quqásoofaqa qinée óonuree miná ateeakáafanaqa ínnee faqa dadaaqí marúsa máriqau. Dóo maqee faqa Roomma máqanna karabúsaki máridaqa ínnee faiqí ánaasee mapukúnnisee maríana qiní dadaaqí máriasa márianara inniara Ánutufinnai asasírafa andeeqánoo máridanoo. ⁸ Ánutufa íridanoo qinée kúqaa ánoona ufa ínnee qímannimidaqa. Inniara qiní qimudáoo qírafa firaafá márina ásauku mundírana Yísuna ámuqusa óokiqari kambíqara qimudáoo qírafa máridanoo.

⁹ Ínnee ámiqira oosana kai irisée máraaqee qídaqa maaqí qímasee inniara Ánutufinnai innaaru qídaqa, Óo Ánutu Firipi máqusanaasa naríara naríara rírafa maqee maqee innooqáidanoo kambíqaani miná sía áaqara írirafa ánoona írirafa faqa rainásee akoofásaikira írirana faqa maasáki innooqéeno uqannífiqainaqa úriqarara aaná kai umáree fuaqéera qídaqa. ¹⁰⁻¹¹ Ánutufa miqínoo ínnee dadaaqínaqa ásauku mundírafa qúmira faasaanasaa ínnee ikairí síaisa, ufa síaisa máridaqa ásauku mundírafa nímira ámiqira ánoonaikira márirafa inniki márifanoo aiqámausa miná qáfammasee Ánutunara dúfi dúfi qímasee amooqifáranoo.

Pauroofa kúqirane káqi máriranee ásauku mundíranaindi márianauree qínau.

¹² Qinée Pauroosa Yísuna ufa maqúsa maqusa qímannimi marúnnana ákiaqara karabúsa rumbásaafaqa máridaqa. Náriqa qiní rumbáqaafanoo Yísuna ufa aru rafáaqa fíraree qímasee qinée rumbáqa márúna sía misá

Yísuna ufa rafáaqa fía, qiní rumbáranannai misá sía irirai miná múru poodúqaafanoo. ¹³ Qinée Roomma máqusai firaa uriqarara kiapana máaqa ámiqira maaqa aaqá rumbára maqaki máridaqa mi-firaa maqánasaa rakísi maría sundiauqa faqa rumkátasaa faqa qinísaa faqa rakísimaria poorisáusa faqa aiqáma maaqóo mári-asa faqa qinée ásauku mundírana aináinira faiqi miná ufasáara rumbáqa marunнанara írimarusa máridaqa sía qinée moo mándoosana máraafannanara íridaqa. ¹⁴ Qini qíkaqaafasaa uqa, maqúsa maqusa Yísuna ufa írimaríasa qinée karabúsaki márunnanara iriséeqa misá paasóosir-afa firaaqóo innooqámaree fídaqa faiqí ánaasee Yísunara qímannimidaqa sía ruffaídaqa.

¹⁵ Misákiqari akaqáusa naríara naríara rairaiqídaqa raiqáidaqa ásauku mundírana áuqu uqéeraídaqa, akaqáusa moómoosa sía miqídaqa ámiqira írirana íridaqa qímannimidaqa. ¹⁶ Miqí maríasa nímuqusa óoki qari qini Pauroosara rídaqa Yísunara ámiqimaseeqa faiqí ánaasee qímannimidaqa. Akaqáusa Yísuna ufara kaukaata qídaqa maréeqee káqirúnna ubeekáidaqa, Ánutufa qiníara anée minásaa ititáannee qifaqa ititáidaqa, qini dadaaqí maríasa miqí marúnausa márunnanara irisée ámiqimmandee qiníara rídaqa dadaaqídaqa. ¹⁷ Akaqáusa rairaiqídaqa qímannimi maríasa sía nímuqusa óoki qarifau ásauku mundírana saikára qímannimidau náriara nári núqu uqéerararee qímasee miqí qídaqa. Misá Yísunara miqí qímasee qímannimifaqa Roomma máqannaasa miná irisée kafáa kafáa qini karabúsaki ámiqimma dáruaqeera miqí qídaqa.

¹⁸ Qinée misá óosanara íridaqa sía firaaqóo misá óosanara óonumafi íridaqa. Qinée minára maaqí qí- daqa. Akaqáusa ámiqira írirana marasée ásauku mundíra- nara kooroo iafaqa asasídaqa, akaqáusa áaqara írirana

marasée ásauku mundíranara qímannimíafaqa minára faqa asasídaqa, misá óosana óosana írirannai ásauku mundíranara kooroo ída fee qídaqamma asasídaqa. Sía qinée maqee kái asasianáura náaru náaru asasianáura. ¹⁹ Ínni innaaru qírafa faqa ásauku mundírana Yísuna maraquna faqa Roomma máqannaasa qumeé dadaaqí-naqa nári karabúsakinaana qíní idukú qímaqee faranoo, qinée minára iriséeqa maqee maqee asasídaqa.

²⁰ Qeeqá qímuqusa óokinaa dídira írirafa maaqímmi-noo máridanoo. Qinée qeeqá saiká Ánutufa qímu saikána sía kudoosaápee minnísaanáuranoo aiqáma aukuana faqa maqee Roomma máqannaasa karabúsaki márunnana faqa qíníki qíní paasóosirafa qumbiqáfinaga qeeqá Roomma máqannaasa dárifaqa kúqíranannai fee qeeqá káqi márirannannai fee qeeqá márirana aiqáman-nai ásauku mundírana áuqu uqéerarana qíníki márian-ifeera dídidanoo. ²¹ Káqi márirafa nána ainainee máridanoo fee, qíní márirafa ásauku mundíranara kooroo ímarifa kai máridanoo, Roomma máqannaasa dárifaqa kúqíqa ámiqíranaki úriqararanaki márianauranoo fee qí-masee minára dídidanoo. ²² Qinée minára íridaqa kafáa maaqí qídaqa qinée sía dárifaqa káqi máridaqa ámiqira ánoona saiká amaná máraanauree qímasee minára faqa dídidanoo. ²³ Qaara irirafa qíní daundurái máridanoo dínni dínni óonurarísée ani rarisée ímaríafaqa máridaqa. Roomma máqannaasa qíní kuqá kai dárifaqa qinée maa-marirána minnísee ásauku mundírafa márinnaí fírara fíraaqóo dídidanoo ámiqira ainaina máridanoo. ²⁴ Misá sía qíní dárifaqa káqi márida qinée ínni Firipi máqannaasa dadaaqírana úriqarara ainaina máriannoo. ²⁵ Qinée minára íridaqa káqi márianauree qídaqa. Qinée ínni faqa máridaqa ínni dadaaqíanaqa ínneeqa saqárikíranaki nídaqa ínneeqa saqárikírana fíraanáikidaqa ínni asasírafa

faqa firaanáikianífeera káqi márídaqa dadaaqianáura. ²⁶ Qinée Pauroosa karabúsaki márídaqa ínnée qiníara irisée asasídaqa nasunásu rída máriaqa. Misá qiní karabúsakinaana idukífaqa ínnée iannái fúanaqa qiní qíqafamasee ásauku mundírana Yísunaki fídaqa qiníara fíqaramásee asasídaqa qimooqifáranoo.

²⁷ Misá qiní dárifaree idukífaree ínni írirana moodáa maaqímminoo máriani, ínnikina narínni narínni rírafa ásauku mundírana ámiqira fasaasa ufa írimariasaa misá naanna rámafi máriaqa. Ínnée miqídaqa márifaqa qinée ínni óonu nínafaanauree sía fee óonu nínafaanauree miqídaqa ínni ámiqira óosanara níanaindari írianaura, ínni írirafa Yísuna ámiqira fasaasa ufa saqárikirana faqa mi-maú fírana faqa minára kai íridaqa aiqáma ínnée moodáa írirana faqa moodáa firanamau faqa moodáanaki ruúmbakiqa márídaqa rákimariasaa naanna rámassee mapukíqa márifaqa írianaura.

²⁸ Yísuna ufara namuqáaki maríasara sía ruffaaqa, paasóosiaqa. Ínnée sía rufíifaqa misá nári kurídifandinanara írifaranoo. Ínni innaarúnai asumu márifandínnanara faqa írifaranoo. Ánutufa narí kai uqannífiqaannoo. ²⁹ Ánutufa ínni firaaqóo adíafaairanaki quqánniseenoo ásauku mundírana aináiniranaki quqánnisaifaqa ínnée minakí márídaqa sía ínni írirana minásaa rusíranara kaifáú ínni níminoofau miná ufasáara nídafirana máree fandínnanara faqa ínni níminoo. ³⁰ Dóo maqee ínnée Firipi máqannaasa qiní Pauroosa rákimariasaa naanna rámassee dadaaqiaqa. Óoqai ínnée qiní qíqafoonakinaa rákirafara foora faqa maqee káqi mári rakirafara foora faqa ínnée minára qíqafamasee írimariafaqa amaná maqee dadaaqiaqéera qímannimidaqa.

2

Ásauku mundírana reendeénirana ámmeemmeeríaqa.

¹ Ínnee ásauku mundíranaki nímariafanoo ínni poodúqara afeekaikírana nímidanoo fee. Ásauku mundírafa ínniara rírana naunduráki ámiqi ámiqirana nímidanoo, ínnee Ánutuna maraquna faqa moodáanaki márídaqa quándafi naríara naríara rírana naunduráki ámiqi ámiqirana nímidanoo, ínnee Ánutuna maraquna faqa moodáanaki márídaqa quándafi naríara naríara idaaqídaaqida máriafanoo. Ínnee naríara naríara nímuqusí marífaqa idaaqídaaqida máriafanoo.

² Qinée ínni fuki faakí qídaqa afeekaikídaqa ínnee maaqímasaifaqa qinée ámiqímasee ínniara asasianáura. Ínnee moodáa írirana máraaqa, ínnee moodáa nidirana narí ámi narí ámi iaqa. Ínnee moodáa amiqira irirana faqa maraquna faqa máraaqa.

³ Sía moo áinaina qímiániffee qímasee aundurái óonu máfi irisée aqoónnana óonu dadaaqiaqa. Sía mandá fífau nifaaqa mara máree óoru fírafa máraaniffee qímasee aundurái óonumafi irisée aqoónnana dadaaqiaqa, ínnee sía miqíafa, maaqíafa, narínni narínni reendeénida máriafa. Sía anée moosára mandáikira fee qímasee aneennára ámiqira fee qía. Maqee maqee aqoónausara qiní úriqara-rausee qímasee qinée misá uréeqarusa márídee qiaqa.

⁴ Sía ínnee ínneeqa aináinara kai irimáree fuaqa, niqóónausa faqa ámiqiranaki máriaqeera minára faqa iri máree fuaqa. ⁵ Ínnee ínniqa naríara naríara írirafa ásauku mundírana Yísunaindí miqírafa reendeénirafa ámiqirafa márínde kái iaqa. Miná írirafa maaqímminoo márínau.

⁶ Mifá óoqindari Ánutufara foora márufa márídanoo. Sía narí afeekannái rakirara foo mándee Ánutuna amana óoru fúnauree qínau.

⁷ Narí kai iriséenoo narí úriqararana minníseenoo uréeqara ainainira faiqi írirana marasée marínau.

Mifá faiqíara fooqána mámbinoo faiqí afaaqakí maa-maqánasaa kooroomáfinoo márínau.

⁸ Mifá reendeénirafa márínoo Ánutuna ufara eedóo qímammaree fínoo dóo kúqiranara faqa eedóo qímasee kúqináu, mandá kúqirana aunírira saqarisaa kúqináu.

⁹ Ánutufa miná qáfoofanoo afaaqa asasínoo áidufanoo miná ákiaqara kúqiranakinaana uqéereeqeenoo innaarúna maarínni úriqararanaki quqáseenoo aiqáma núqu úriqarara áuqu faqaana quqánau.

¹⁰⁻¹¹ Aiqámausa uqanna innaarúnaindaraasa faqa maqásaaqaraasa faqa maqá ámeemaaindaraasa kúqiraua faqa Yísuna áuquara náaquqainaqa reendeénamasee niqoori sáunarafíqa aiqámausa akooqóo ásauku mundírana Yísunara maasá karaambáiqee qímasee miná ákooná Ánutuna amooqifáranoo.

Minára qinée Pauroosa ínni Firipi máqannaasa qíman-nimidaqa ínni írirafa ásauku mundírana Yísuna aanna kai réeqa naríara naríara fifímmaseeqa idaaqiaqa.

Ínnee áaqee maríasaki márídaqa andeeqárausa máriaqera qináu.

¹² Óo qiní qíqoondiuqa Firipi máqannaasa qinée óo-qai ínni faqa máriafanaqa ínnee qiní ufa irisée eedóo kai ímariqau. Dóo qinée maqee ínnikiqari níanai márídaqa ínnee qiní ufa irisée eedóo qínafa úriqarara ainaina máriannoo ínnee innaarúna asumu márírana dóo marasée maríafanoo áaqamaki sáamuruanoo qímasee rufíafa rufíafa írirana faqa náindirí náindirirana faqa mara máree fídaqa ánoonákirana máreefara. ¹³ Ánutufa minára irisée ínni naunduráki miná ufara eedóo qíra

aidirana faqa mi-maú fíra áfeeka faqa ínni naunduráki kambíqaanifeera maqee maqee aináinidanoo.

¹⁴⁻¹⁶ Ínnee maa-maqa maaqánaki eendaándirausa faqa áaqee maríasa faqa qámbaana máriafanoo Ánutuna andeeqára faiqi namu qikairí síaisa ánukarausa máriaqeera qídaqa ínnee aiqáma ainainirana ídaqa sía níkoo níkaa ídaqa ninunúridaqa raiqáaqa, miqídaqa sía Ánutuna andeeqára faiqi namu márifaranoo. Káqi eedóo qímasee kadáapirirana máraaqa. Ínnee mi-eendaandira fasiqa anaaseesáki máridaqa ínni andeeqára nírana márirana fásau innaarúnaki eendáki qéemarindee ídaqa káaqa qáida máridaqa náaru náaru márira fasaasa ufa qíman-nimiaqa. Ínnee miqída márifanoo ásauku mundírafa qúmuaninna faasaana qinée ínniara qiní saiká ánoonaiquí ífoo qímasee asasianáura qiní kadáapi faqa tooqaamu faqa sía fífaú irairaaínoo máriannoo ánoonaikinaqa asasianáura.

¹⁷ Ínnee Yísunasaa írirana rusímariafa Ánutuna tatúfira aandau miqírafa máridanoo. Roomma máqannaasa qiní qúsasaa darusáifanoo qiní fidíka fannoo ínni tatúfira aandausara foora adía fínoo aiqámaqara moodáanaki Ánutuna ámaqáifanoo eedóo qímasee asasammásee máraannoo. Misá dárifandínnanara qinée maqee asasámmidaqa qinée asasammásee qeeqá nasurírana ínni faqa náida nímiannauranoo. ¹⁸ Ínnee faqa miqí kai íqa asasíqa qiní asasírana dadaaqaiaqa.

Pauroofa Timootinara faqa Eepafarooditusanara faqa qídanoo.

¹⁹ Qinée qúsasaa Timootina aqiqáananoo ínnee Firipi máqanna iannái fúanifee qídaqa karaambáiqqa Yísufa dadaaqínaqa aqiqaanáura. Mifá ínnee iannái óonuree anirée qímaqiminanoo ínni ufa fannoo qiní daundurái

poodúqama qimaqáannoo. ²⁰ Timootifa kái qiní daanna réenoo moodáa írirana ínniara íridanoo ámiqimasee ínniara ámuqusidanoo. ²¹ Máaqanna máaqanna moodáa modáa Yísuna saikára íridaqa. Aiqámatia sía ásauku mundírana Yísuna saikara íridaqa náriqa aináiniranara kai íridaqa. ²² Timootifa narí aináiniranara narí ámiqira oosana kooroo ífaqa ínnee minára írimariafanoo mifá faqa qinée faqa náriqa qísakoosara foora máridaqa moodáanaki Yísuna ámiqira fasaasa ufa saikáki márúnausa márídaqa. ²³⁻²⁴ Roomma máqannaasa qiníara náqi fee ifáree qinée minára iriséeqa ínnee iannái Timootina aqiqáananoo fúannoo. Qiní qiqá íriraфа karaambáiqasaa mundínoo márídanoo mifá dadaqínaqa qiní idukúsaifaqa qinée faqa ínnee iannái fuanáuranoo.

²⁵ Maa-akara rirána Eepafarooditusanasaa rúmasaanoo máree ínnee iannái fúannoo mi-fasiqáfa qiní daaqá aináinida dadaaqídanoo rákiranara foora dadaaqímarifa óoqai ínnee óoqai qiní dadaaqíra munnimma minásaa quqásee aqiqoofanoo maí aniréenoo maí qiní faqa ani márídanoo ámiqimasee qiní dadaaqídanoo. ²⁶ Mifá firaaqóo ínniara rídanoo ínni nín-dafaaqaa ídanoo ínnee mifá ánunara áiaaée qunára mifá írufanoo ámuqusunara ínnee iannái kaifáa fúannoo. ²⁷ Kúqaa mifá firaaqóo aurínoo kúqirara ámeekamáseenoo Ánutufa minára ámuqusufanoo dadaaqufanoo fíndifináu, sía minára kaifáu ámuqusináu, qiní Pauroosara faqa ámuqusufanoo Eepafarooditusana firaa auríranakínaana mara fíndifinoo firaa ikíraqarana sía qímináu. ²⁸ Minára qinée ínnee iannái firaaqóo aqiqáraree qídaqa, ínnee miná qáfamasee asasiaqéera aqiqáidaqa ínnee miqífanoo qiní ikíraqarafa faqa taikáannoo. ²⁹ Ínnee miná qáfamaseeqa karaambáiqaki máru qikaqaafasaa fee

qímasee asasammásee miná ámiqi ámiqiaqa, ínnee miqírausara aiqáma náaquqamasee dadaaqiaqa. ³⁰ Qinée ásauku mundírana saikáki márufaqa Roomma máqannaa Poorísauqa qiní qumáreeqa rumbáranaki quqáqisaafaqa ínnee níanai márída sía amana dadaaqufanoo Eepafarooditusafa qiní daadaaqíraree qímasee narí márúnara paasóosamandeenoo kúqirana ámeekaanoo, minára qinée miqírausara náaquqamasee dadaaqiaqée qídaqa.

3

Ánoona andeeqáranara qídanoo.

¹ Qiní ufa taikárafa maaqímminoo márídanoo. Óo qiní qíkaqaafasaaquqa Karaambáiqua asásirana firaaná ínnee nímiyani. Óoqai qinée ákara rúmannimaqaafanna ufanara sía rufíaidaqa mi-ufáfa ínnee ititánnimaqee marí ufana kafáa qímannimidaqa minára maaqí qianáura. ² Ínnee mandóosana máree maríasara eeráirida aufariaqa misá káasau fainiara foora márídaqa misá Yuda máqannaa óosana márída fáinánduqiranara afeekaikí maríasa márídaqa. Misá fáinánduqiranara náriqa fáina káfaqianda úqiranara ánoona ainainee qímasaídaqa miqídaqa áaqaidaqa miqídaqa, maasá kai ánoona fáina káfaqianda úqimarunausará foora máree marunausa márídaqa.

³ Maasá Ánutuna maraqunannái Ánutunara innaaru qídaqa minánnai kai maasá ásauku mundírana Yísunaki márúnnanara asásídaqa, maasá sía misá naanna rá-masee nifaaqasáa akooqóo mári ainainnara ánoonee qídaqa. ⁴ Akaqáusa akooqóo faiqí nífusaa mári ainainnasaa mundúsee minakí nifaaqa quqáida áaqaidaqa. Qiní akooqóo qifaaqasáa amooqira ainaina moómoo márídanoo qinée minára fífau ainainee qídaqa minásaa mundúfiqa qifaaqa quqárafa sía máríannoo.

⁵ Qiní akooqóo qifaaqasáa amooqira ainaina maaqím-minoo máridanoo qiní Pauroosa máqooqooqari qísauku dínni ani qaara marasée qaaramoóku faasaana marasoofaqa qiní fáina káfaqianduqí maríqau. Qinée Isaraee máqanna kambíqarausa máridaqa Yakooboona ámaaku Beensaminna áti máridaqa, Qeeburu máqannaasa uqanna mara máqarausa máridaqa. ⁶Qinée firaaqóo Yuda máqannaasa sándufamau fímariafanausa márunnanara firaaqóo sandanáinai qímasee Yísuna ufara suqímarusa nárí mariafánausa máridaqa. Mooseena sándufannái Ánutuna andeeqárana amanaikírafa sía amanaikíannoo. Mooseena sándufannái andeeqárana márararee qímarusakiqari qinée misá úriqararausa Farisai ámaana ufa qímarunnausa máriafannana.

⁷ Óoqai qinée Yuda máqanna Ánutufinnai fíraree qímaru ainainausara úriqarara ainaina ánoona ainainee qímariqiafana dóo maqee ásauku mundíranara irisée mi-aiqama ainaináusara áaqarafa fífau ainainee qídaqa. ⁸⁻⁹Sía mi-ainaináusara kai miqí qídaqa aiqáma ainainara káaqa fífau sía mári ainainnee qímasee quándaki ánoona ainaina tia firaa ainaina, ásauku mundírana Yísuna maasá karaambáiqara írimariana minára kai ánoona ainaina fee qímasee minákai qumáreeqa. Minára máraannee qímasee aiqáma ainaina dóo áquseeqa ásauku mundírana máraani qímaseeqa miná faqa moodáanaki márianauree qímaseeqa aiqáma ainainara fífau madaapeé ainainee qímasee áquseeqa quándaki Yísuna qumáreeqa. Dóo maqee qinée sía qeeqá andeeqárana máraqa nídaqa sía Mooseena sándufannái mi-andeeqárana máraqa nídaqa. Qinée maqee moo ándeeqarana ásauku mundírana saqárikifannannai Ánutufa andeeqárana qímuna miná kai maqee máraqa nídaqa. Mi-andeeqaráfa Ánutunaindari ánifa Yísuna saqárikiranasaa mundínoo márifa márifaqa

máraqa nídaqa.

¹⁰ Qinée sía moo áinainara írionauree qídaqa, ásauku mundíranara faqa Ánutufa mifá kúqiranakiqari fíndifu afeekanara faqa Íriraree qídaqa. ¹¹ Yísufa kúqiranaki kée-qafinoo minakíqari fíndifufaqa qinée faqa kúqiranakiqari fíndifiqa náaru máriranaki fuanée qímasee maqee ká-muqoo Yísuna aupúrarana faqa mifá kúqu áidafirana faqa qinée faqa qeeqá qifaaqasáa máraidaqa.

Pauroofa innaarúnai feefauru márararee qímaseenoo sandáidanoora foora qinau.

¹² Yísuna aupúrarana faqa kúqu áidafirana faqa qeeqá qifaaqasáa máree marúnnana qinée sía minánnai amanaikíqa sía minánnai káaqa andeeqáidaqa. Qinée maqee maqee andeeqárana márararee qímasee sandáidara foo qíara foo ídaqa. Ásauku mundírafa Yísufa qiníara andeeqárafa márianifee qímaseenoo qiní qumáreeqeenoo naríndi kámmaqaiifaqa máridaqa. ¹³ Óo qiní qíkaqaafasauqa qinée sía ánoonáikamánde máridaqqe qídaqa, sía amana miqíanaura. Qinée maa-moodaa ainainná kaimmídaqa qinée áiqarée ínaaqiannai mári ainainara qeeqá áaqeeafánna ainainnara aunúmasee dóorinni mári ainainna andeeqára óosana márirana kai qífu mundúseeqa qumárararee qímasee fídaqa sandáidaqa.

¹⁴ Qinée narí ámani narí ámanira sandáranara foora taikáranasaa kai dóori mundúseeqa mi-runná kai andeeqásee fídaqa miqóo feefaurú márararee qímasaida sandáidaqa qiní feefaurú márarafa maaqímminoo maridanoo. Ánutufa narí ásauku mundírana Yísunannai maasá dáarama sandáranara foora quqáqiséenoo maaqóo narí andeeqára máriranaki faqa náaru márirana faqa máriaqeera qifaqa miná márarara kai sandáidara foora másee fídaqa.

¹⁵ Maasá aiqámausa Yísuna ufa akoofásaikirausa mi-irirána kai máraqa nuaqa. Ínnikiqari akaqáusa moo írirafa márinnanoo Ánutufa ínni minára qímannimiannoo. ¹⁶ Sáina miqínnoo máriani ínnisaimbaqa sía moo úfa irisée mi-maú fuanáura maasá óoqai fúafannamau kai fuanáura.

¹⁷ Óo qiní qíkaqaafasaaúqa ínnee aiqámausa qiní kai qífaqee qiní qímeemmeeríaqa, maasá ínniara íriqa andeeqára aana uqannífiqaafanaqa dóo maqee ínnee akaqáusa ínnikiqari mi-maú fímaríasa níqafamasee ínnee faqa nífaqee mi-maú fuaqa. ¹⁸ Qinée Pauroosa maa-ufána óoqai moómoo kari ínni qímannimíafanaqa dóo maqee daukunu rée márifaqa ínni qímannimídaqa, moó-moosa ásauku mundírana kúqirana mandaaqásee andeeqára óosana marasée fímarufaqa dóo maqee quándaki mandóosana márídaqa minánnai ásauku mundírafa aunírira saqarisaa kúqirana namuqáa kíqa miná kúqirana namuqáa kámmamaqáidaqa. ¹⁹ Mifí maríasa maaqíqa fífi íqa idáki kai fifáranoo, náriqa áaqee maría nidirafa mifá misá Ánutufara foora márídanoo, misá nisaurí maría ainainnára kai amooqímasee nóori uqéeráida nasurídaqa, misá maa-maqánasaaqaraa ainainará kai íri maríasa márídaqa.

²⁰ Ínnisaimbaqa sía miqírausa márídaqa maasá moo máqannaasara foora márídaqa innaarúna máqusanaasa márunnanara maasá karaambáiqqa ásauku mundírana Yísuna maasá asumu márírana qímimarifaqa innaarúnaindari qúmuaninnanara asasammásee áfeesida márídaqa. ²¹ Mifá miqóo maasá ummooqúkíra máqasaaqaraa qifaaqa maréeqeenoo quandáseenoo narí káaqa aréenara afaaqa fooqánaikammianoo. Mifá aiqáma ainaina maréeqeenoo narí áramandunnai quqára afeekannái maasá maqásaa qifaaqa mara quandáqísáannoo.

4

Pauroofa ámiqira oosanara naamúaqidanoo.

¹ Óo qiní qíkaqaafasaa Firipi máqannaasa firaaqóo ínniara qiní qímuqusifaqa ínniara daunduránnoo óonu máfi íridaqa ínniara dídidanoo. Ínnee firaaqóo asasírana qími maríasa máriafaqa ínnee qiní moodáa fidíkara foora márída qiní asasírana qímimaríafanoo. Minára ínni qí-mannimidaqa Yísufa innaarúnaindari qúmuaninnanara asasammásee áfeesida máriaqeera fáasai qímannimiqa ínni márifa miqímandee karaambáiqaki mapukúsee mári-aqa.

² Óo ánaaseeqara Eeuoodiasa námmarifa faqa Sindikeesa námmarifa faqa ínneeqara maqee maqee rairaiqírana minníseeqa aneenná áunannaasandíriara foora márídaqara karaambáiqaki ámiqi ámiqimasee moodáanaki máriaqa. ³ Óo qiní Firipi máqanna qifaaqasáa qíqoondi moodáanaki qiní qifaaqasáa aináini maríanafa aní faqa qímamidaqa anée mi-anaaseeqandá andeeqásaiifaqa moodáanaki máriaqeera. Miqandá óoqai Yísuna fasáasa ufa maqúsa maqusa nídaqa qiní dadaaqídaqa qímannimi marúqanda márídaqarámmia anée miqandá andeeqánnisaa. Miqandá faqa Kareemeendána faqa aiqámausa qiní faqa moodáanaki aináinímariasa faqa misáuqa aiqámausa núqu Ánutuna náaru máriranaki fímariana búkaki misáuqa núqu márídanoo.

⁴ Ínnee Karaambáiqaki máríanara maqee maqee asasída kai máriaqa, kafáa qímannimidaqa, asasiaqa.

⁵ Ínnee aiqámausa sía ramoo rámaaiqa íreedá kai nírana márirana aiqámausa nímiaqa. Karaambáiqqa qúsasaa qúmuannoómmi. ⁶ Ínneeqa óosana óosana sárauqira ainainara sía óonumafi írifanoo nímuqusiani,

ínnee Ánutunara innaaru qídaqa miqóo kai ínneeqa sárauqi maría óosana óosana ainainara innaaruqiaqa. Innaaru qídaqa Ánutunara dúfi dúfi qírana námufafa innaaru qiaqa. ⁷ Ínnee miqífanoo Ánutuna aundurá asooárafa firaa ainaina tiá márídanoo faiqí faiqi írirafa sía miná amana márídanoo, mi-asooarafa ínni nímuqusa faqa írirana faqa ásauku mundírana Yísunakina máriafanoo miqóo ínni rakísinimaqaannoo.

⁸ Óo qiní qíkaqaafasaaúqa qiní taikára ufa maaqímminoo márídanoo, ínni íriranara qímannimidaqa, ínnee ínneeqá kai ámiqira ainainara írirafa faqa úriqarara ainaina faiqí amooqímaria ainainnara írirafa faqa mináuqara kai maqee maqee náaqoo nitikúraki ínni írirafa qumbiqáani. Kúqaa qímaria ufana faqa náaquqara amiqira ainaina faqa andeeqárana faqa á nukara ainaina irirana faqa idaaqíra ainainara irirana faqa ámiqira oosana ainaina Ánutufa amaná íriaqaa íra ainaina faqa mi-ainainásusara kai nitikúraki qumbiqánoo máriani. ⁹ Ínnee qiní Pauroosasáaqarara ámiqira oosana qáfeeusa máriafanoo mináuqa maqee maqee qinée íafanandée kai iaqa. Qiní ufakínaana faqa qinée íafanandee ínafa mi-maú kai fímarifanoo Ánutufa naundurá asooárana nímmarifa ínni faqa núani.

Pauroofa Firipi máqannaasa munnimma ámunara dúfi dúfi qídanoo.

¹⁰ Qinée Pauroosa karaambáiqaki fídaqa maqee maqee firaaqóo ínniara óonumafi íridaqa asísida márídaqa. Ínnee Firipi máqusanaasa óoqai nárana feefauríra munnimma dadaaqíqa qímiqau. Dóo miqóo kísaaqasaa marikíqa dóo maqée kafáa qiníara íridaqa dadaaqí maríafanoo. Ínnee sía qiníara káaqa aunúsee mána mána ímariafaqa minára qídaqa ínneeqa

maqúsaindari níanaindari dadaaqírana sía amana máree ánimariafaqa minára ínnee sía qiní dadaaqúsa máriaasa maqee kaifáa dadaaqímariafanoo. ¹¹ Sía qinée qeeqá daunduráki ínniara minníqiseeafoo qímasee ikíraqaidaqa, qeeqá márunnanaki márunnanara dóo márída fee qímasee qifaaqa quqáidaqa dóo mi-ainainnára akoofásaikammidaqa. ¹² Qinée sárauqiranaki márunnanara dóo akoofásaikammiqa márídaqa, rairaá írinaki márunnanara faqa akoofásaikammiqa márídaqa. Qinée mi-oosanná íridaqa dóo írimarunausa márídaqa, qinée yái yái fee yáqoo aukuanee qímuaqu qumbiqánoo fee márídanoo fee dáararee márídee, rairaá íranaki fee márídee sárauqiranaki fee márídee mi-aiqama ainaináusaki márídaqa sía múnari mínari ídaqa dóo qifaaqa quqásee máríranara akoofásaikammiqa márídaqa. ¹³ Ásauku mundírafa narí afeeka qímufaqa minánnai ámiqirane mandáikiranee káqi máraidaqa.

¹⁴ Ínnee Firipi máqannaasa qiní dadaaqianára dúfi dúfi qídaqa. ¹⁵ Óoqai indaarú ínni maqa máaqa Masedoonia minnísee ámiqira fasaasa ufa maqúsa maqusa qímannim-iqa níniufaqa ínnee Firipi máqanna Yísuna ufara suqímarusa kai sía moo máqannaasa ínneeqá kai dadaaqúsa máriafanoo. Ínneeqá kai nárana munnimma qímu-faqa minánnai qeeqá nárana aina maraséeqa námásaida aináiniqiafana. ¹⁶ Qinée Teesaroonika máqusai mári-afanaqa ínnee moómoo kari qinée mandáinainaki mári-afanaqa ínnee dadaaqídaqa nárana máree maría munnim-mana qímaqee máriqau. ¹⁷ Qinée sía nárana máree maría munnimma moó faqa moó faqa máraanauree qí-daqa maa-ufána qímannimidaqa, qinée ínni núquara afeedíra ainaina innaarúnai nímaqaanífee qídaqa maaqóo munnimma qímianara qídaqa. ¹⁸ Eepafarooditusafa ínni maqúsaindari ínni máqannaafa maqee qúnnanara

ínneeqa nárana máree maría munnimmana minásaa soofanoo míni qímifaqa dóo aiqáma máraunnaara ínni qímannimidaqa dóo qiní qimana kái máridanoo fíqaramásee faqa máridanoo. Mi-munnimmána qí-maqaafa tatúfira aandau Ánutuna suqá ámi maríafára foora ámiqira áfunda aikiambú ímarifara foora Ánutufa asasammásee máree marí ainainna máridanoo.

¹⁹ Sía meerái kai ínni afeedammá nímaqaannoo maaqóo faqa ínnee sárauqi maría ainainna ínni nimana kái nímiannoo, narí innaarúnai mári qúmiasana moómoo márina narí ásauku mundírana Yísunaki márina ínnee sárauqi maría narana ainainna ínni nimana kái nímiannoo. ²⁰ Maasá Ánutufa maasá qíkoofa miná amooqírafa náaru náaru máriani. Kúqaa.

Pauroofa nímandaidanoo.

²¹ Ánutuna faiqi námu miná ufa írimariasa ásauku mundírana Yísunaindi máriasa Firipi máqannaasa ínni aiqámausa nímandaidaqa. Yísuna ufa íri maría qikaqaafasaasa qiní faqa máriasa ínni nímandaidaqa.

²² Maaqóo Ánutuna ufa írimariasa aiqámausa ínni Firipi máqannaasa nímandaidaqa, Roomma máqannaasa úriqarara fasiqa Sisaana máaqaki aináinimariasa misákiqari akaqáusa Yísuna ufa írimariasa misá faqa ínni firaaqóo nímandaidaqa. ²³ Ásauku mundírana Yísuna maasá karaambáiqá áfaarirafa ínniki aiqámausaki máriani.

Fúka Moodaanaki Kira Ufa Afaqínaasa Ufa
The New Testament + Genesis and Exodus in the Binumarien
language of Papua New Guinea
Nupela Testamen wantaim Stat na Kisim Bek long tokples
Binumarien long Niugini

copyright © 1983, 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Binumarien

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-08-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Nov 2017 from source files dated 28 Nov 2017

4a891130-f25d-5e30-a81c-882b2e037698